

Alina MANG

Gheorgheni

## Din „tabăra” minoritarilor

Cu aproape treizeci de ani în urmă, mai precis în 1978, la Sfântu Gheorghe, avea loc prima ediție a unui festival, la care participau, în mod exclusiv, spectacole ale teatrelor minorităților noastre naționale. Cu abia prima pagină scrisă, „istoria” „**Colocviului Teatrelor Minorităților Naționale din România**” părea că s-a oprit. Însă, după o pauză mai lungă de zece ani, în 1990 și 1992 se organizează, tot la Sfântu Gheorghe, următoarele două ediții. Un nou început, alte așteptări și speranțe care s-au înăbușit, sufocate fiind de lipsa banilor necesari continuării acestui proiect în perioada imediat următoare. Peste Colocviul Teatrelor Minorităților au mai trecut aproape alți zece ani. Până în 2001, când, ca urmare a propunerii Departamentului de Relații Interetnice a Guvernului României, adresată tuturor teatrelor minorităților naționale din țară de a reorganiza festivalul, Teatrul Figura Studio din Gheorgheni și-a asumat provocarea de a continua acest proiect. Astfel, după patru ediții (2001, 2003, 2005 și 2007), se poate spune că de acum orașul Gheorgheni și Teatrul Figura și-au adjudecat singurul festival din țară, unde se „întâlnesc” producțiile teatrelor minorităților. O misiune grea de altfel pentru un oraș mic, cu un buget pe măsură, și un teatru aflat încă în formare, dar cu ambiții mari. Un teatru care a prins aici, în „bazinul Gheorgheni”, cum le place localnicilor să spună, un cheag sănătos printre oameni interesați de artă și de frumos în general, care umplu sălile de spectacol, susțin și încurajează inițiativele culturale ale urbei. Nu sunt vorbe aruncate la întâmplare. Am fost la Gheorgheni în mai, timp de nouă zile cât a ținut Colocviul, și am văzut seară de seară cozi la casa de bilete, îmbulzeală la intrarea în sală, interes din partea spectatorilor pentru concerte, simpozioane, discuții. Ceea ce, da, mi s-a părut mare lucru. Am înțeles apoi de ce se întâmplă toate acestea, discutând cu directorul Béres László: prin programul său și prin acțiunile culturale pe care le coordonează, Teatrul Figura încearcă măcar să educe gustul publicului din Gheorgheni. Și se pare că reușește, din moment ce am auzit spectatori obișnuiți cum își împărtășeau opinii cu adevărat „critice” pe marginea spectacolelor vizionate.

Plecat din Gheorgheni să urmeze la București Facultatea de Regie Teatru, Béres László s-a întors „acasă” și este din 2005 directorul Teatrului Figura și directorul acestei ediții a Colocviului Teatrelor Minorităților Naționale. L-am întrebat ce înseamnă Teatrul Figura.

„O familie”, mi-a răspuns. „Noi nu am putea funcționa altfel decât ca o familie mare. Colaborarea între toți cei care lucrează la Figura este foarte importantă. Pentru noi este ceva obișnuit ca actorii să care decorurile și să îi ajute pe mașiniști la montaj, nu avem sufleur, nici recuziter, actorii știu textul de la primele repetiții și nu încercă niciodată locul obiectelor în scenă. Așa am pornit, ca o familie... Bocsárdi László a adunat câțiva tineri, care au primit, după absolvirea altor facultăți, repartiție la Gheorgheni și au început să facă teatru. În 1990 a fost înființat oficial Teatrul Figura, dar, patru ani mai târziu, Bocsárdi László împreună cu câțiva actori au plecat la Sfântu Gheorghe, la Teatrul „Tamási Áron”, lăsând un loc gol la Figura. Rămasă fără actori, instituția a început să atragă tineri interesați de teatru, care au format din nou o trupă, au urmat apoi facultatea de teatru, dar s-au întors la Gheorgheni. Se și spunea că

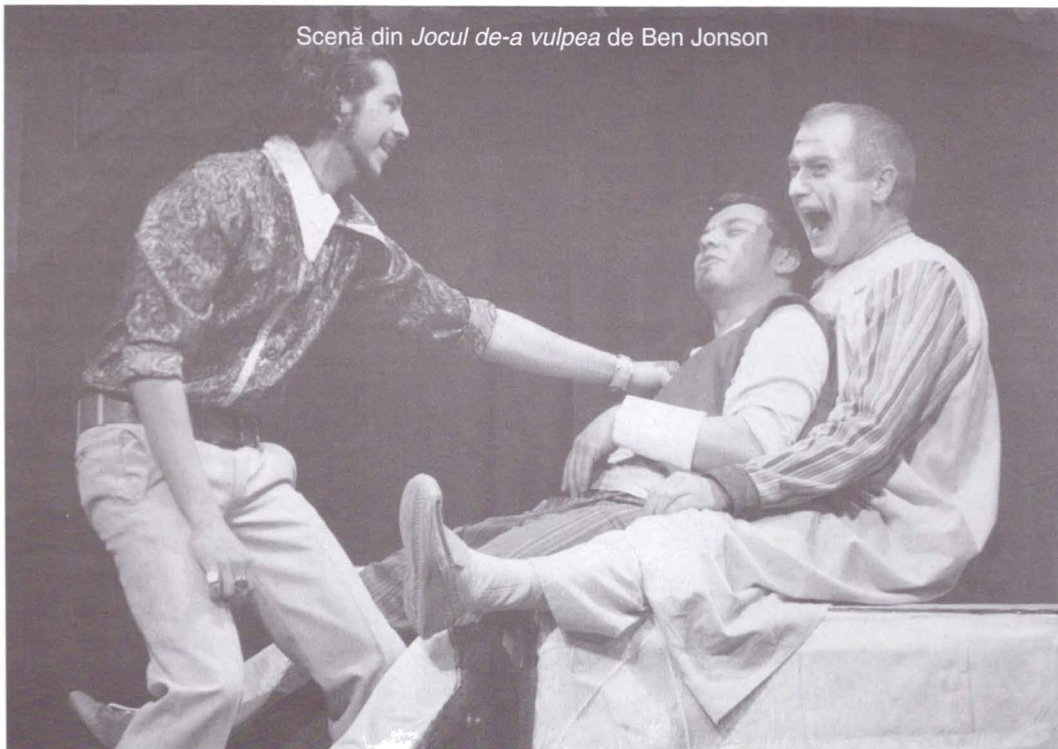


Maia MORGENSTERN și Tudor-Aaron ISTODOR  
în *Tangou final* de Mario Diamant

Figura funcționa ca o școală pregătitoare pentru Facultatea de Teatru! Acum avem în total 26 de angajați, cu 12 locuri disponibile pentru actori, din care sunt ocupate doar 8.“ Urmând firul discuției, am aflat mai multe. „Teatrul Figura s-a dorit a fi de la înființare un teatru experimental. Ceea ce ne obligă să continuăm căutarea de noi expresii și limbaje teatrale. Avem în repertoriu spectacole de teatru-dans, dintre care unul este un eseu vizual realizat de Vava Ștefănescu. Stagiunea următoare îl așteptăm pe Florin Fieroiu, apoi eu și cu András Lóránt vom lucra în cheia teatru-lui-dans *Casa Bernardei Alba* de Federico García Lorca. Stagiunea aceasta avem deja în lucru două piese contemporane: *Sandros* de Thuróczy Katalin, în regia lui Sorin Militaru, și *Laptele negru* de Vasili Sigarev, montat de Barabás Árpád. Pot spune că Teatrul Figura are trei direcții repertoriale clare: spectacole experimentale, spectacole pentru marele public, în regim de abonament, și spectacole pentru copii. În fiecare stagiune scoatem câte două spectacole pentru marele public, cu piese clasice sau scrise de autori cunoscuți, care să atragă publicul, dar încercăm să le ridicăm la un anumit nivel artistic care să ne onoreze.

Considerăm că Festivalul Teatrelor Minorităților se adresează mai mult publicului larg, de aceea am simțit nevoia unui alt festival care să slujească direcția experimentală pe care și-o propune teatrul nostru și acest festival este „**Dance. Mouvement. Theatre**“, ce a avut prima ediție în 2006. Am făcut o încercare și cred că vom continua pentru că am jucat cu săli arhipline.“

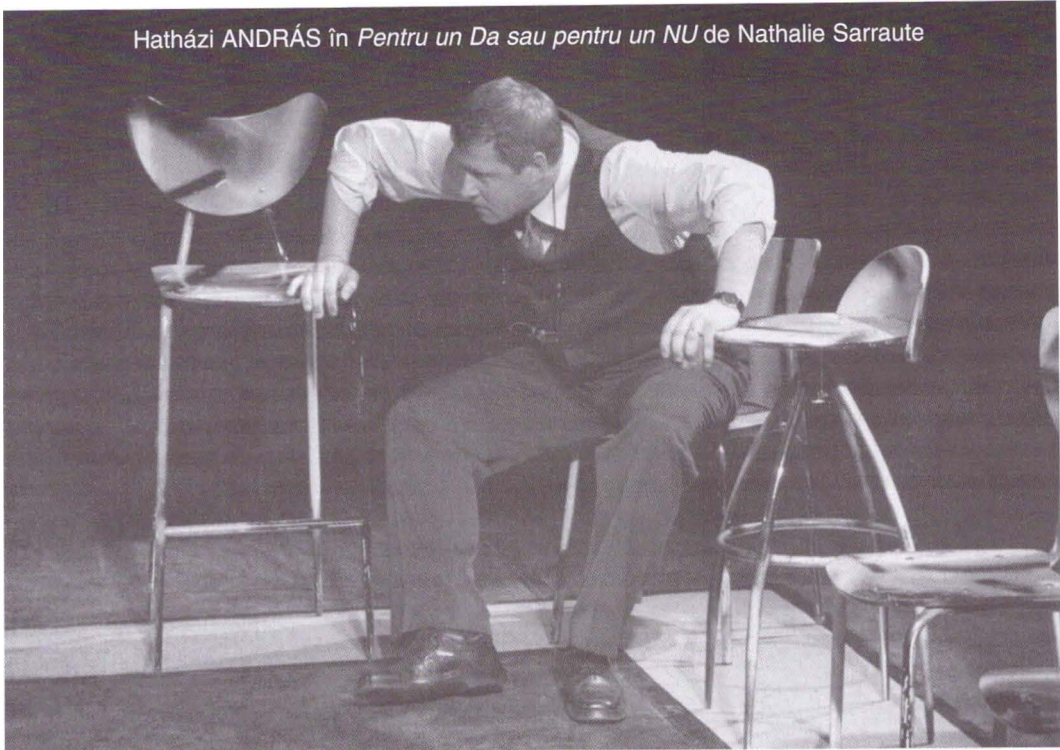
Este foarte adevărat că anul acesta, Colocviului Teatrelor Minorităților Naționale a fost unul ofertant, conceput să răspundă așteptărilor publicului, astfel încât orice potențial spectator să fie atras măcar de unul dintre evenimentele cuprinse în program. În fiecare zi s-au jucat cel puțin două spectacole, au avut loc colocvii, lansări

Scenă din *Jocul de-a vulpea* de Ben Jonson

de carte, spectacole-lectură, concerte. Deși organizat de un teatru mic, într-un oraș mic, cu un buget mic, Festivalul nu a arătat deloc „minoritar”, ci dimpotrivă. Judecând după afluența publicului și discuțiile care au avut loc în fiecare dimineață între profesioniști, pot spune că este unul important și așteptat de toți cei care fac teatru în limbile minorităților naționale. Toate cele 12 teatre ale minorităților au fost prezente: Teatrul Evreiesc de Stat din București, care a și deschis Festivalul cu *Tangou final* de Mario Diamant, în regia lui Moshe Yassur, Teatrul German de Stat din Timișoara, Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, Secția Germană și cele 9 teatre ce joacă în limba maghiară din Oradea, Târgu Mureș, Cluj-Napoca, Timișoara, Satu Mare, Sfântu Gheorghe, Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc și Gheorgheni. Fiecare teatru dintre acestea și-a ales din repertoriu un spectacol care să-l reprezinte în cadrul Festivalului. Fără a exista un selecționer sau o temă anume, condiția participării în concurs a fost noutatea montării propuse. Aceste spectacole pot spune că au constituit „secțiunea oficială” a colochiului, pentru că au mai existat în program, în regim „off”, producții studentești, ale claselor de Actorie ale facultăților de teatru în limbile minorităților maghiare (din Cluj și Târgu Mureș) și germane (din Timișoara). Directorul Festivalului a avut intenția să creeze un fel de bursă de spectacole pentru studenții anilor terminali ai facultăților de teatru, invitându-i să rămână la Gheorgheni pe durata întregului Festival, aceștia având astfel șansa de a vedea toate spectacolele, de a întâlni artiști și directori de teatre și de a participa la *workshop*-urile susținute de Florin Fieroiu și David Esrig.

Spectacolele „secțiunii oficiale” nu au oferit surprize, membrilor juriului (printre care m-am aflat și eu) nefiindu-le greu să decidă laureații. Mai toate construcțiile scenice prezentate aveau același discurs și aceeași forță interioară bazată în mod

Hatházi ANDRÁS în *Pentru un Da sau pentru un NU* de Nathalie Sarraute



special pe interpretările actoricești, ce-i drept, de bună calitate. Din punctul de vedere al spectacolelor, Festivalul a fost monoton, lipsit de strălucire sau de diversitatea formelor de exprimare artistică. Au spart monotonia spectacolul gazdelor: **Jocul de-a vulpea** de Ben Jonson, care a obținut Premiul pentru cea mai bună regie (Béres László), prin spontaneitatea cu care a introdus în spectacol resursele vii ale *commediei dell'arte*, sau **În aburi** de Nell Dunn (regia: Meleg Vilmos, Teatrul de Stat din Oradea, Compania Szigligeti) – Premiul special al juriului pentru concepția originală a spațiului de joc. De departe cel mai bun spectacol a fost **Yvona, principesa Burgundiei** de Witold Gombrowicz, în regia lui Alexandru Colpacci, al Teatrului Național din Târgu Mureș, Compania Tompa Miklós. Un spectacol ce s-a distins prin inventivitatea construcției sale, vii și pline de culoare, care reușea să îmbrace metafora textului în „carne și oase”. Interpreta Yvonnei, **Nagy Dorottya**, a câștigat Premiul pentru cea mai bună interpretare feminină. Spectacolul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj, *Pentru un Da sau pentru un Nu* de Nathalie Sarraute, semnat de Patrick Lemauff, i-a adus lui **Hatházi András** un bine meritat Premiu pentru cea mai bună interpretare masculină. Un alt Premiu special i-a revenit actriței **László Kata** de la Teatrul „Tomcsa Sándor” din Odorheiu Secuiesc, pentru interpretarea rolului Mariska din *Soldați, soldați* de Zolán Tibor (regia: Pinczés István).

Talentul artiștilor a fost răsplătit de premii și aplauze, eforturile organizatorilor de sălile arhipline. După cele nouă zile de festival, petrecute parcă într-o „tabără” a minoritarilor, pot să afirm că ceea ce și-a dorit directorul Béres László de la această ediție a colocviului s-a împlinit: „Am încercat să avem un program serios din punct de vedere profesional, pe de o parte, iar pe de alta, să amplificăm spiritul colocviului.” Așa a fost!